Observatoriulu ese de doue ori in septemana, mercurea si sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la adou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiiu.

Nr. 43. Sibiiu, 27/8 Iuniu 1878. **Anulu I.**

Romanirea magiariloru, fantasia si fictiune.

(Urmare si fine.)

In scurtulu periodu dela 1680 pàna la 1692, in care anu cas'a de Habsburg luase Transilvani'a in possessiune, au mai fostu patru mitropoliti in Alb'a-Iuli'a. Acumu inse situatiunea se schimbase cu totulu. Imperatulu Leopoldu ajutatu de regele Poloniei si de alti domnitori christiani, cu comandanti buni, precum au fostu unu Carolu de Lotharingi'a, Ludovicu de Bavari'a, unu Stahremberg, Veterani, mai apoi Eugeniu de Sabaudi'a, dupa mai multe batalii dein cele mai crunte, scóse pe turci dein Buda si dein partea cea mai mare a Ungariei pàna in Banatu; in fine puse man'a si pe Transilvani'a; dara cá se o póta tiené, a crediutu cà este indispensabile de a restabilí catholicismulu si a infrange cornulu reformatiloru. Se proclamà si sanctionà, cu adeveratu, egalitatea de drepturi a celoru patru confessiuni, se reservà inse si dreptulu fia-careia de a face proseliti càti s'ar poté mai multi. Atunci cardinalulu Leopoldu Collonich archiepiscopulu primate alu Ungariei, luandu in ajutoriu pe iesuiti, se apucà de lucru cu maneci resfrante pàna in cotu. In acelasiu tempu elu invità si pe clerulu romanescu cá se adópte cele patru puncte ale uniunei stabilite odenióra in sinodulu dela Florenti'a. Acuma se porní una din luptele cele mai inversiunate intre catholici si calvini; dara poterea luptei curgea mai virtosu impregiurulu basericei romanesci. Catholicii promitea clerului romanescu ceriu si pamentu, egalitate perfecta de drepturi, infrenarea tiraniei calvinesci, protectiune valorósa dein partea imperatului, donatiuni de mosii, institute de cultura. Catholicii 'si propusera, cá inainte de tóte se traga la se-ne pe romanii cei calviniti definitivu, adeca pe nobilime, si se desfiintiedie episcopi'a calvinésca, care se aflá in districtulu Fagarasiului, apoi se incépa si cu poporulu. Calvinii necumu se céda in punctulu acesta, dara 'si aparà cu ambele bracia jurisdictiunea nu numai preste popii si romanii cei calviniti, ci si cea usurpata in modu tiranicu preste mitropolitu si cleru càtu mai remasese in credinti'a vechia. Despre acea resistentia cerbicósa a calviniloru ne remasera dóue documente fórte interesante. Mitropolitulu Theofilu denumesce in 9. Aprile 1697 pe pop'a Ioanu de protopopu la Hunedór'a; dara noulu protopopu nu póte intra in oficiulu seu fàra confirmarea dela superintendentele calvinescu. Acesta 'lu confirma, inse cu conditiune, cá se mérga se'i depuna lui juramentu; cu acea ocasiune apoi avù inpertinenti'a de a se subscrie si elu, precum se subscriá si antecessorii sei, adeca: (L. S.) Veszprémi István, erdélyi reformatus magyar és oláh Püspök m. p.; (L. S.) roman. Stefanu Veszprémi. episcopu reformatu magiaru si romanescu dein Transilvani'a m. p.[1])

In fine mitropolitulu Theofilu vediendu, cà nu mai este altu modu de a'si salva baseric'a de calvinia, si ne mai potendu suferì, cá protopopii romanesci se aduca pe episcopulu calvinescu in sinodu cu lectic'a, portandu-lu pe umerii loru, se decise a primí unirea cu Rom'a pe temeiulu cunoscuteloru patru puncte, ceea ce inse elu prevenitu prin mórte, nu a mai dusu la indeplinire. Dara prin actulu acesta baseric'a si natiunea romana dein Daci'a superióre intrà in unu stadiu nou si epocale alu vietiei sale religióse si politice.

Din luptele religióse càte au decursu in Transilvani'a, Banatu si Ungari'a pàna la a. 1700 intre baseric'a orthodoxa si cea calvinésca, s'ar poté deduce mai multe corolarie instructive; dara dein acésta multime de premisse póte trage ori-cine conclusiuni, fòra cá se aiba lipsa de reflexiunile mele ulterióre. S'a pusu de ex. adesea intrebarea, cà pentru ce romanii din Daci'a superióra suntu asia lipsiti de familii aristocratice si patriciane. Totu acésta intrebare se póte pune poporului Bulgariei, alu Bosniei si alu Hertiegovinei etc. Respunsulu se póte da la momentu. Dein vreo cinci sute de mii locuitori ai Transilvaniei, càti adeca trecu de magiari, celu mai pucinu dóue sute cincidieci de mii au fostu inainte cu dóue si multu trei sute de ani romani curati; aceia inse dupa adoptarea dogmeloru calvinesci si a ritului strainu s'au magiarisatu cu totulu. In càtu pentru nobili, era una lege, in poterea careia cei cari trecea dela calvinia anume la legea gr. resariténa, 'si perdea nobilitatea si averea. Éca socii beiloru serbi turciti dein Bosni'a. Mai avemu pàna in diu'a de astadi unele comunitati rurali calvinite, ai caroru locuitori vorbescu numai romanesce; dara in dilele nóstre s'au luatu cele mai energióse mesuri spre a'i face se invetie limb'a magiara.

Ceea ce bate mai multu la ochi in acele lupte secularie este, cà romanii dein Daci'a superióre le portara pe acele de regula mai totu singuri singurei, neajutati de nimeni in lume, si cu atàtu mai pucinu de baseric'a cea mare a Resaritului. Constatamu acésta impregiurare, fòra a inculpa pe nimeni; remane inse adeveru, cà luptele religióse si nationali ale romaniloru dein Daci'a superióre au fostu multu ignorate, pàna la caderea totale a basericei loru sub calvinia. Pre candu catholicii au inceputu propagand'a loru p'intre romani, 'iau aflatu mai multu calvini decàtu orthodoxi, séu vorbindu mai exactu, nu catholici in sensulu simbolului Niceno-Constantinopolitanu.

Dupa-ce cunoscuramu starea deplorabile si tragica a basericei romanesci dein Daci'a superióre cu mai multe peripetii si episóde ale ei, s'ar parea cà ar fi fostu inpossibile, cá hierarchi'a Resaritului, episcopi, archimandriti, hieromonachi si toti barbatii càti se voru fi ocupandu cu studie theologice, se nu intre si ei in lupta spre a combate doctrinele reformatiunei si a se apara de ele. Cu tóte aceste, lucrulu s'a intemplatu tocma dein contra. Resaritulu nu a participatu mai intru nimicu la luptele religióse dein apusu, pentru-ca de pucinele scrieri care s'au vediutu ici-colea esite in limb'a grecésca asupra reformatiloru séu asia numitiloru heretici, pe acestia nu 'iau dorutu nici-decumu capulu. Unii voru se explice acea nepasare a hyerarchiei grecesci dein ur'a secularia a ei càtra hierarchi'a latina, care o facea se se bucure de cumplit'a strimtóre in care venise acésta. Altii atribue tóta acea tienuta a greciloru facia cu revolutiunile religióse dein sec. alu 16-lea numai indolentiei resaritene si acelei molesîri de Fanaru, care astépta

[1]) Documentulu acesta totu la Cipariu Acte si Fragmente pag. 253. Ne lipsesce spatiulu spre a-lu reproduce aici intregu; dara spre a-i cunósce caracterulu, fia de ajunsu numai este expressiuni adressate preotiloru si poporului romanescu: „Kegyelmeteket azon kérem s egyszersmind parancsolom, hogy engedelmeskedgyek a megis emlitet Popa Juonnak mindenekbe, mert valaki nem engedelmeskedik, a censurát el nem mulattya. Akkor osztán fel jüven, megis esketyük a Generalis elött etc.“ Adeca episcopulu calvinescu alu unguriloru impunea clerului resariténu protopopi de care-i placea lui, ii confirmá elu, éra nu mitropolitulu romanescu, apoi ii citá inaintea sinodului generale calvinescu, si in faci'a aceluia le luá juramentu, cá se remana credentiosi basericei calvinesci.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Sapunariulu din Messin'a.

(Continuare si fine).

Sub aceste impregiuràri desperate, viceregele se ocupá de unu planu, cum adeca se si-scape viéti'a de ursit'a sa spaimentatóre. Pentru prim'a óra in viétia isi incordà si elu odata spiritulu.

Resultatulu meditatiuniloru sale erá atàtu de extraordinariu si curiosu, incàtu trase asupra-i atentiunea toturoru nu numai din Sicili'a si Itali'a, ci chiaru din Europ'a intréga.

Viceregele, spune chronistulu, dete o proclamatiune, in care dupa-ce descrise fric'a de care sunt cuprinsi toti cetatienii, si dupa-ce aréta mesurile desierte luate pentru delaturarea reului, promise 50,000 galbeni acelui-a, care va descoperi pe asassinu. Totu acea suma, cum si iertare deplina promise elu si asassinului, déca i-se va presentá de buna voia si i-va descoperí motivele atàtoru fapte neomenóse. Totu-odata se promise indreptarea toturoru abusuriloru incuibate in tiéra de mai multi ani, si cà de ací inainte va domni ordinea si dreptatea in administratiune si justitia.

Acésta proclamatiune importanta se tiparì si lipì in tóte coltiurile stradeloru si pe langa aceea trei dile intregi in sunetulu tobeloru se publicà pe tóte stradele Messinei.

In tempulu acest'a omoruri nu se intemplara.

In diu'a a patr'a viceregele primí o epistola anonima, in care i-se impartasiesce, cà „resbunatoriulu“ este gata a primí conditiunile promise. Nu póte inse crede in pacea promisa, din causa ca gubernulu viceregescu totu deaun'a s'au distinsu prin calcare de juramentu si ticalosii de totu feliulu. Déca inse Alteti'a Sa vrea in adeveru a'si tiené parol'a data, atunci se mérga in biseric'a cathedrala, acolo se ia sant'a cuminecatura si se anuntie inaintea altariului cu voce inalta si inaintea lui Ddieu si a toturoru santiloru se jure cà si-va implini promissiunea fòra nici o reserva. Acésta e singurulu midiulocu, prin care viceregele proscrisu, isi póte scapa viéti'a.

Viceregele, care tremurá de frica, acceptà propunerea si pe vinerea urmatóre se si grabí a implini cele poftite.

Cu mare processiune, insocitu de toti demnitarii bisericesci si civili plecà la cathedral'a care erá indesata de publicu.

Aici se serbà mai antaiu serviciulu divinu cu cea mai mare pompa, si viceregele, dupa-ce se cuminecà, jura, ca isi va implini cuventulu si tóte promissiunile din proclamatiune.

Pe tempulu serviciului ddieescu stetea de o parte langa unu pilastru, unu individu posomoritu, care din candu in candu aruncá asupra multimei nisce priviri sarcastice. Erá Pietro Taroni sapunariulu. Nime inse nu lu-bagá in séma, de-óra-ce sub „resbunatoriulu si demonulu Messinei“ toti isi inchipuiau o fiintia supraomenésca déca nu unu deavolu incarnatu.

Terminandu-se serbatorea, Taroni se duce a casa si spune la ai sei se se pregatésca, ca in curendu voru face o caletoria in strainetate. Dupa aceea cas'a si-o vinde vecinului, care de multu isi batea capulu dupa dens'a. —

Facùndu pregatirile aceste, a trei-a dî dupa ceremoni'a bisericésca amintita se duce la palatulu viceregelui si isi cere audientia.

Spunendu cà vine in caus'a „resbunatoriului“, si cà pentru cuventulu acesta trebue se vorbésca cu Alteti'a Sa numai intre patru ochi, fù cercetatu nu cumva are arme la sine. Viceregele imbracà o pancera de otielu, cá se fia scutitu pentru ori-ce intemplare.

Dupa acést'a sapunariulu fu introdusu si lasatu singuru cu domnitoriulu. Tóte usile inse le paziau santinele duple.

„Nu'ti este permisu a te apropiá de càtu in departare de patru pasi de mine“ — dise Alteti'a Sa. — „Bine“. — Ce ai se mi-impartasiesci, dle Taroni?

„Vinu basatu pe cuventulu vostru de onóre si pe juramentulu, ce ai depusu Altetia!“ respunse sapunariulu cu voce ragusîta. Vai, de trei ori inse, de mine si de Voi, déca ne insielàmu unulu intr'altulu.

Cuventulu meu de principe e depusu cá gagiu inaintea lui Ddieu si a santiloru, maiestre Taroni. Vorbesce fòra frica. Asiá-dara dta cunosci pe resbunatoriulu misteriosu?

Ilu cunoscu.

Elu stà in legatura cu diavolulu, nu este adeveratu?

Nu! Altetia. „Resbunatoriulu“ este unu maiestru simplu, harnicu, cetatiénu din Messina, carele in drépt'a sa manía si impinsu de o voce interna s'a facutu insusi judecatoriu de sange. Ddieu a vrutu asia! Elu mi-a otielitu braciulu si m'a facutu indemanaticu pentru o resbunare infricosiata, fiindu-cà judecatorii pusi de ómeni uitara de a loru detorintia.

Prin urmare dta esci . . . .

Eu, Pietro Taroni, sapunariulu, eu sunt resbunatoriulu.

Viceregele incepù a tremurá de frica si se radîmà de spatele unui jetiu.

Mai avut'ai complici, ori singuru ai . . .

Ba singuru am indeplinitu asta fapta de resbunare.

Ti-ai prescrisu mai antaiu sufletulu prepaditu deavolului, cá se'ti ajute poterile iadului?

Nu. Insusi Ddieu mi-a disu in visu: Ucide, ucide pe acesti blastemati!

Omule, esti nebunu! cugeta, cu ce pecatu teribile ti-ai ingreunatu sufletulu.

Eu am facutu bine, ce am facutu. A fostu voi'a lui Ddieu, cá se liberezu societatea omenésca si patri'a mea de o hórda de criminali si despoiatori. Cu pumnalulu si carabin'a am omoritu numai persóne, cari au meritatu mórtea, ale caroru crime erau publice cunoscute.

Ai avutu de cugetu se me ucidi si pe mine?

De siguru ve sacrificam si pe Alteti'a Vóstra, déca nu promiteati indreptare prin juramentulu depusu inaintea altariului.

pàna candu arde muculu luminarei la degete. Au potutu se fia ambele aceste cause; dara se fimu drepti si se nu perdemu dein vedere nici impregiurarea, cà baseric'a Anatoliei se aflá pe acele tempuri in lupta de viétia de mórte cu Islamulu, cu fanatismulu si tirani'a mohamedaniloru turci si arabi, cari acum era domni in Constantinopole. Sute de mii de greci curati dein Asi'a mica si milione de alte popóra inainte christiane orthodoxe, adoptasera religiunea mohamedana. Tocma pre candu luteranii si calvinianii lucrá cu mai mare focu spre a derima tóte institutiunile vechi ale ambeloru baserice mari, armele lui Suleimanu ocupasera Bud'a si ajunsera sub murii Vienei. Totu atunci boieri bulgari si serbi se turcea neincetatu. Intre acele impregiurari clerulu grecescu a potutu scutura ori-ce lene si a lucra pentru apararea basericei sale dein tóte poterile; era inse prea tardiu. Consecentiele hostilitatiloru milenarie deintre cele dóue baserice mari, apusén'a si resaritén'a, nu se mai puté correge. Cá holocaustu (jertfa) alu hostilistatiei a trebuitu se cada baseric'a romanésca si cu ea natiunea dein Daci'a superióre. Barbati santi, inspirati, eruditi si determinati la ori-ce sacriciu, cá Vasile celu mare, cá ambii Grigorii, cá Ioanu Gura-de-auru, sub despotismulu bisantinu disparusera dein baserica. Lips'a de solidaritate, de scientia multa si energia apostolica la clerulu Anatoliei o au simtitu partea natiunei romanesci locuitória in Daci'a superióre mai multu decàtu ori-care altu poporu. Pàna la reformatiune, celu dein urma stadiu si terminu in care Rom'a vechia apuséna si Rom'a orientale 'si dá in capete pe terrenulu religiosu, adesea si pe celu politicu, au fostu Carpatii Daciei. Pe acestu territoriu calugarii apuseni se luá de peptu cu cei resariteni. Aici regii Ungariei Bela, Carolu Robertu, Ludovicu I., Sigismundu, chiaru si Matheiu Corvinu provocati de patriarchulu Romei vechi, se incercara se extermine prin legi si prin arme tóte urmele jurisdictiunei patriarchului Romei nóue (tóta hyerarchi'a greco-resariténa). In valile si campiile de sub acei munti s'au adusu successive colonisti de religiune r. catholica dein diverse parti ale Germaniei si dein Holand'a, in favórea caroru s'au inaltiatu in acea parte a Daciei ce se dice Transilvani'a, baserice monumentali, cu collecte facute in tierile europene si cu diverse ajutórie date loru dela statulu Ungariei. Acele colonii germane aparate si ingradite cu privilegie extraordinarie, mai existu pàna in diu'a de astadi sub nume de Sasi, cunoscuti in evulu mediu sub nume de Óspeti (Hospites). Dein acele lupte seculare baseric'a orientale representata aici prin elementulu romanescu, a esitu pentru totudéuna invingatória in Daci'a inferióre séu Romani'a de astadi; dein contra, in Daci'a superióre a remasu invinsa si subjugata. Poterea ambiloru patriarchi dela Rom'a vechia si Rom'a nóua s'a infrantu in acesti munti, prin care se desparte Daci'a in dóue territórie vaste. Doctrinele reformatiunei religióse aflara pe ambele baserice mari fatigate si debilitate in gradu supremu. Calvinii dein Daci'a superiore, ajutati de luterani si de antitrinitari, se prepará cá se le dea lovitur'a de gratia.

Sistem'a dualistica in parlamentulu din Vien'a.

(Fine.)

Sistem'a dualistica inaugurata prin art. XII ungurescu din 1867 nici decumu nu e de natura cá se nutrésca ide'a de integritate a monarchiei, adeca conscienti'a popóraloru, cà s'aru tiené de un'a si aceeasi monarchia. Prejudetiulu si fric'a unguriloru, cà sub influenti'a ideei de monarchia voru fi gubernati cá si cele alalte provincii; in locu se apropie pe popóra, mai vertosu le-au separatu, ba le-au pusu in positiune aprope hostila. Sistem'a dualistica are de temelia ide'a, cà s'aru poté cá doue tieri ale aceleiasi monarchie se fia legate intre sine numai prin person'a monarchului si prin o parte minima din afacerile comune, apoi cà in tóte celealalte afaceri aru poté se esiste cu totulu independente unele de altele, fóra cá ide'a si existenti'a monarchiei se fia periclitata. Consecenti'a acestei opiniuni unguresci este, cá sistem'a aceea se duca de adreptulu la separatiune totale, éra pàna atunci ambele parti se vedia in celu mai micu sacrificiu numai asuprire si semtieminte hostili. Acésta logica este fórte funesta pentru monarchia. De aici se póte judecá si nespus'a greutate cu care avù a se lupt'a gubernulu nostru, pàna candu ajunse, fia si numai la resultatele ce ne stau de inainte. Egoismulu si passiunile involburate i s'au lungitu preste totu in cale. Togma prin acésta inse s'au datu pe facia defectele si pericolele dualismului intru tóta golatatea loru. Ele au scosu la lumina adeverulu, cà acésta stare, acestu contractu periodicu cutriera monarchi'a din temelii, impedeca consolidarea, provóca conflicte nenumerate, éra paritatea o face ilusoria, si cu aceste organe dualistice nimeni nu e in stare a controla de ajunsu actiunea ministriloru in afaceri cu alte staturi; in fine cà disparitatea de 30 si 70 procente irrita necurmatu passiunile. Dualismulu inse a mai produsu si unu altu reu, care mie mi se pare mai periculosu de càtu tóte cele-alalte. Éta cumu. Ambele parti ale monarchiei sunt in afacerile loru interne cu totulu independente un'a de alt'a, scutite de ori-ce amestecu alu monarchiei cá atare. Esista inse destule cestiuni de importantia suprema, in care una parte póte se decida in parlamentele sale, precumu s'a disu, in deplina independentia, care inse realisate, aru lovi cumplitu in interesele celeilalte parti. Asia este tractatulu comerciale, asia planulu ungureseu de a 'si infiinti'a banca propria, asia reformele tarifei, asia tarifele caliloru ferate etc.

Ce e dreptu, in legile dualismului se prevede pentru casulu de conflicte, intre ambele parti ale monarchiei cá remediu interventiunea Coronei, spre a decide dens'a intru plenitudinea potestatiei sale. Acesta inse este unu mediulocu din cele mai neplacute si mai critice pentru Capulu statului; este una problema, pe care Densulu abia ar fi in stare se o deslege cu conscienti'a linistita. Voindu adeca monarchulu se decida intre cele doue parti ale monarchiei, vene in conflictu chiaru cu datorintiele sale constitutionali. Elu stà adesea dinaintea alternativei de a face reu uneia din partile neinvoite, seau chiaru si monarchiei intregi in favórea celeilalte, sî intre alt'a, de a calcá constitutiunea. Nici-odata amicii constitutionalismului nu aru trebuí se pierdia din vedere acestu reu mare provocatu prin dualismu. Corón'a este factorulu esentiale alu constitutiunei, si celorulalti, factori constitutionali nu le este permissu se o impinga intr'o situatiune periculosa din natur'a sa cá absolutistica; dara nici nu o potu impinge, fóra a pune in jocu chiaru constitutiunea. Din nefericire inse, sistem'a dualistica nu mai prevede nici-unu altu midiulocu, prin care s'aru poté delaturá conflictele de natur'a celoru enumerate. De aici vene, cà multi din noi nu vedu in sistem'a dualistica nici-o securitate pentru esistenti'a monarchiei, ci vedu numai inceputulu destramarei sale, si asia semtiemintele loru patriotice nu-i lasa a votá pentru una invoire noua dualistica, pàna candu nu se va restabili unitatea monarchiei prin unu organu centrale (parlamentu centrale, care se fia convocatu din ambele pàrti ale monarchiei, éra nu delegatiuni). De aici inse densii trecu intr'unu altu estremu, adeca la uniunea personale.

Dati-mi voia ddloru, a dice cate-va cuvente despre uniunea personale. De candu lumea n'a esistatu o parola de di mai periculósa de càtu acésta. Ce ar' insemná uniunea personale si cumu s'aru face ea? Aru fi doue staturi perfecte, Ungari'a si Austri'a, care nu aru avé nimicu de conmunu, nici macaru armat'a, nici ministeriu de esterne, ci fia-care si-aru avé armat'a sa si ministeriu separatu de esterne, numai monarchulu aru fi comunu. Dara fiendu-cà monarchulu nu mai e domnu absolutu, ambele aceste staturi nu aru cumpaní in concertulu staturiloru europene mai multu de càtu unu Belgiu seau Greci'a; si-aru pierde dreptulu de statu mare si nu aru mai avé raison d'étre (ratiunea de a fi). Se pote cà dóra Ungari'a intre margini mai modeste s'ar sustiené càte-va diecimi de ani, déca aru vení sub protectiunea unui statu mai tare, ori déca aru fi pusa sub garanti'a Europei, de care eu inse dupa esperientia din dilele nóstre me indoiescu fórte; dara ceea ce ar mai remané din monarchia, adeca acésta Cislaitania, ce se intende intr'unu semicercu lungu si angustu dela Cernauti preste Praga pàna la Cattaro, unu statu de o configuratiune ce n'ar mai avé dreptu se esiste; cà-ci pe langa ce si-ar perde tóta importanti'a sa cá teritoriu industriale, cá se tiena concurenti'a cu tota lumea, nu ai fi in stare nici se-lu aperi militaresce si ar cadé in agonía, pana candu vre-o interventiune straina i-ar dá lovitur'a dein urma. Pessimismulu a prinsu radecini asia de afunde la popórale nóstre, in càtu sententi'a poetului cà: „Austriaculu are patria si are causa de a o iubí“ s'a pretacutu in alt'a desperata, càci poporulu dice: „Austriaculu nu mai are patria“! Sistem'a dualistica au sfasiatu-o.

Din acésta se nascù alta sententia care tiene: „Patri'a austriaciloru trebe se fia mai mica. Da ddloru, asia de mica, in càtu preste pucinu ar fi se o cauti cu microscopulu intre staturile Europei.

Dara uniunea personale nici cà se póte realisá. Secoli intregi aceste doue parti au avutu istoria comuna in momentele cele mai importante ale istoriei universale; cà-ci de si una parte e gubernata dupa sistem'a absolutistica, dara si in Ungari'a cu tota constitutiunea ei avitica, regele avuse prerogative mari si bogate, care au lasatu urme nesterse ale potestatiei sale suverane. Cumu vreti Dvostra se realisati uniunea personale? Atunci trebue se trageti bariera de vàmi, se ve aveti fia-care politica propria comerciale, representatiune propria la staturile straine, apoi si armata separata. Lasu cà popórale s'aru opune dein respoteri, dara cumu vreti Dvóstra se impartiti institutele armatei si fondurile de pensiuni? Care coloneli si care generali se remana austriaci seau unguri? si apoi creditorii statului? Cumu credeti Dvostra ca'i veti asigura prin uniunea personale, candu ei voru vedé cu cea mai mare probabilitate, cà imperatulu Austriei póte se ésa la batalia contr'a regelui Ungariei? Certele nostre de 2½ ani incóce suntu o adeverata jocaría pruncésca in comparatiune cu unu divortiu pe calea uniunei personali. Asia dara ddloru, ceea ce nu i-a succesu unui absolutismu luminatu in cursu de seculi, astadi cu constitutiune i-ar succede multu mai pucinu. Sciti bene cà parlamentulu austriacu chiaru in 1867 acceptase dualismulu cu mare aversiune si cà nici astadi nu simpatiseza cu elu. Si déca totusi s'a induplecatu a primí acea sistema dualistica, caus'a fù cà n'a voitu se treca la ordinea dilei preste drepturile Ungariei. Elu nu o voiesce acésta nici astadi. Dara tocma asia se opune si Ungari'a la formarea unui organu centrale. Asia dara nu ne-a remasu de càtu totu sistem'a dualistica, cu tote defectele sale.

Din tote aceste dlu Kaiserfeld inchiaie, cà se vede necessitatu a votá pentru dualismu in sperantia cà elu se va mai perfectioná asia, in càtu sententi'a de batjocura: „monarchia pe terminu“ se nu se mai audia.

In alta di (20 Maiu) a luatu cuventulu si c. Leo Thun, fostu odinióra ministru de culte, éra acuma federalistu, care lupta pentru autonomi'a tieriloru. Acestu senatoru betranu, cá mare cunoscatoriu alu lucruriloru omenesci, n'a vorbitu multu, a disu inse càteva cuvente fórte grele. Las' cà comitele Thun nu vrea nici se audia de dualismu, dara apoi vorbindu de banca sustienù, cà in pretensiunile ungureniloru stau ascunse idei socialistice din cele mai fatali, care'si voru sparge cale càtu de curendu si voru nasce unele cestiuni, care ne voru domina pe toti. In càtu pentru paritatea dintre Cis si Translaitani'a, c. Thun o néga puru si simplu, pentru-cà 30 nu e 70, nici 15 nu e 21 (milióne loc.); asia numit'a paritate actuale este dupa densulu o mare napaste cadiuta asupra provinciiloru monarchiei. La unu locu c. Thun dice, cà elu nu vrea se scia de altu titlu alu monarchului, decàtu numai de Kaiser (imperatulu). De banca nationala ungurésca nu'i pasa, cà-ci nu crede cà ungurii voru fi in stare se o infiintiedie. In fine dsa afla, cà déca biletele bancei voru avea in vii-

---

Parol'a mea de principe pusa cá gagiu inaintea lui Ddieu voiu tiené-o si crim'a infioratóre ti-o iertu. De esti culpabilu, respunde-vei inaintea Atotu-potintelui.

Asiá se fia.

Cei 50,000 galbeni i-vei capetá inca astadi. Se intielege de sine, cà trebue se te departezi din Messin'a, pentru-cà nu te-asiu poté aperá contra rudeniiloru celoru ucisi.

Am ordinatu totulu. Plecu inca mane. Me mangaiu cu speranti'a, cà pe viitoriu va incepe nóua viétia in patri'a mea; in casulu contrariu usioru se póte iví unu alu doilea „resbunatoriu“, care se continue ce am inceputu eu.

Me voiu nesuí se implinescu ceea-ce am juratu. Acum du-te cu Ddieu, maiestre Taroni.

Viceregele, ce e dreptu, isi dete tóta silinti'a cá se si-tiena promissiunea. Dar' indesiertu. Dupa càtiva ani urmà éra vechi'a disordine si corruptiune, inse unu nou „resbunatoriu“ nu s'a mai aretatu *).

„Ill. Volksblätter“. — pp.

Diverse.

(Unu batjocoritoriu) intalni pe drumu o femeia betrana, care maná mai multi magari. „Cale buna, mama de magari,“ 'i dise elu! „Multiamimu, fiiulu meu!“ 'i fu respunsulu.

---

*) Ba se erte compilatoriulu germanu alu acestei schitie istorice, cà s'au aratatu, inca prea multi; numai póte modulu lucrarei loru a fostu altulu. Asia numitulu Brigantaggio organisatu, compusu adesea din ómeni de distinctiune, asociati inadinsu spre a'si resbuna de societatea omenésca corupta uneori mai reu decàtu chiaru brigantii (banditii); teribil'a societate Camorra, ai carei membrii pórta càte doue cutîte, jura cà voru esercita in tóta viéti'a loru dreptulu celui mai tare intru apararea celoru asupriti, dictédia pedepse, chiaru si mórte; apoi societatea secreta Mafia, a le carei legaturi de vendetta nici pàna astadi nu sunt cunoscute bine, au datu din sinulu loru multime de membrii cá sapunariulu din Messina. Abia de 15 ani incóce vendetta italiana incepú se mai perda din a sa intensitate. Not'a Red.

)riu numai textu nemtiescu si magiaru, cu acésta e lovesce in facia dreptulu celoru-lalte ationalitati — Strimtorati in spatiu, curmamu ci, de si cu dorere, desbaterile dualistice; dara omu continua cu cele federalistice.

Transilvani'a.

Dev'a, 2. Iuniu 1878. st. n. Pré Onorabile Dle Redactoru! Romanii din Dev'a aflandu numai adi de splendidulu triumfu nationale, reportatu de dlu V. Alesandri, prin „Canteculu gintei latine“, — aduncu misĭcati e sunetulu armoniosu si maretiu insufletitoriu alu lirei marelui nostru poetu, uitandu pe unu momentu tóte orerile, — plini de mandria nationala, au grabitu si i a adresá triumfatoriului interpretatóre alu sentieenteloru adeveratu romanesci, urmatóri'a telegrama:

„Domnului Vasilie Alesandri.

Mircesci. Romani'a.

Primiti si felicitarile nóstre, pentru marele triumfu eportatu cu „Canteculu gintei latine“:

Traiésca Romanismulu si bardulu seu.

Romanii din Dev'a in Transilvani'a.“

Din momentulu, in care se respandí imbucuratóri'a i totu-odata inaltiatóri'a scire, despre votulu unanimu lu juriului societàtii limbeloru latine, intrunitu la Montellier, diu'a de 2 Iuniu, pentru romanii de aici, devenì adeverata serbatóre natiunala.

Sub impressiunea celei mai sincere bucurii, fratii e unu sange, ca farmecati, petrecura impreuna pàna ér'a tardiu.

Inregistrati deci, — ve rogamu, — acést'a di feritória, cá intre si dupa atàte multe dile triste, ea se i fia nu numai de o dulce suvenire, ci si ca o preestitória de unu meritatu venitoriu ferice.

Asia se fia! Coresp.

Dev'a, 3 Iuniu 1878 st. n. In legatura cu cele comunicate eri, ve mai anuntiamu, cà dlu V. Alesandri, vù gentileti'a, a ne adressa astadi unu respunsu elegraficu, alu carui coprinsu a mai potentiatu bucuri'a nóstra generala. Telegramulu suna: Gar'a Mircesci. Salutare fratiésca romaniloru din Dev'a. Sincer'a mea gratitudine, pentru caldurósele loru felicitari.

Alesandri.

Insufletirea si mandri'a nationala nu se póte descrie. Coresp.

Fagarasiu. Abia la 4 septemani se aflà cineva, care in „Kelet“ Nr. 127 din 4 Iuniu st. n. publicà unele lucrari de ale adunarei generale tienute de càtra representatiunea comitatului Fagarasiu. De unde purcede acestu indiferentismu asupra faceriloru publice, in totu coprinsulu patriei, vomu arata cu alta ocasiune. Intr' aceea despre adunarea dela Fagarasiu scótemu càteva momente mai insemnate.

Adunarea s'a tienutu sub presiedenti'a comitelui supremu Szentiványdela Brasiovu denumitu ad interim si pentru comitatulu Fagarasiului. Spiritulu ce domnea n sala se póte dice rece, indiferente; agendele fórte prosaice, locali si prea pucine de interesu comunu. Din raportulu vice-comitelui dlui Daniilu Gramoiu aflamu, cà dela 1 januariu pàna la 30 aprile au intratu 2956 de cause, din care au remasu restantie neterminate numai 96. De si pasportele se dau cu mare greutate, totusi in acele 4 luni au trebuitu se se dé numai pentru Romani'a 1443. Din acésta cifra póte combiná ori-cine la starea materiale a populatiunei. Dica „Kelet“ ce va vrea, dara pauperismulu cresce la romani cá si la secui. S'a introdusu unu metodu mai bunu si mai promptu intru impartirea si pertractarea causeloru. Functionarii din centru, cá si cei din subprefecturi au fórte multu de lucru, dara isi implinescu missiunea loru cu conscientia. M. Kopocsány (Capucianu) s'a retrasu si in loculu lui fù alesu Nagy Sándor de protonotariu, ale carui merite le-a recunoscutu si vicariulu greco-cath.

Unu cerculariu venitu din comit. Jaurinului invitatoriu cá tóte comitatele se cera sustienerea integritàtii Turciei, si altulu dela Aradu cá se ajutàmu pe anglesi la spargerea pacei de San-Stefano (risum teneatis amici!) a datu ocasiune la o mica disputa intre romani si unguri. Se vede cà romanii au disu unguriloru: Déca voi cereti cá se ne amestecàmu in afacerile Angliei, Austriei, Turciei, atunci pretindemu si noi cá se ceremu sustienerea integritàtii Romaniei. Atunci ungurii o bagara pe maneca si se invoira cu totii, cá afacerile diplomatice se le lase in grigea ministeriului.

S'a vorbitu si despre banc'a rurale, dara cu prea pucinu resultatu. S'a relevatu si unele impregiuràri privitorie la asecurarea de averile orfaniloru. In càtu pentru tienerea in evidentia a catastrului de vite, s'a decisu cá proprietarii loru se aiba a platí càte 3—4 cruceri de vita.

In orasiulu Fagarasiu se infientià o foia autografica ce ese numai odata pe septemana dara costa pretiulu enormu de 8 fior. — De ci incolo „Kelet“ si-descarca tota mani'a sa contra unui Kossy Sándor fostu emigrantu Kossuthianu, carele de colea pàna colea face pe inginierulu, pàna ce in fine ajunse si deputatu, éra acumu e descrisu cá unu omu, cu care se n'ai a face nici in clinu nici in maneca.

Inspectorulu reg. de scole Szeremley Lajos s'a dusu la Bistritia, ér' scólele din comitatulu Fagarasiu s'au datu sub inspectiunea celui din Brasiovu.

Intru altele corespondentele se plange amaru, cà magiarii din Fagarasiu scadu la numeru pe fia-care anu. Noi nu potemu pricepe, cumu scade vreo nationalitate acolo, unde ea a fostu representata totudeauna numai prin unu numeru fórte modestu de familii curatu magiare, si prin altulu mai modestu de cele magiarisate.

— Despre rar'a festivitate din 2 Iuniu a c. r. regimentu de reserva Imperatulu Alesandru alu Rusiei Nr. 2 descrisa asia de frumosu in „S. D. Tageblatt“ din 5 Iuniu, primiramu si noi una corespondentia, careia 'i facemu locu cu atàtu mai virtosu, cà in tóta acea festivitate si in spiritulu ce domni acolo, se coprinde indirecte unu respunsu prea nemeritu la infamiile publicate deunadi de doue ori in „M. Polgár“ din Clusiu.

Fagarasiu, 4 Iuniu 1878. Doue serbari solemne avuramu de curendu in acestu orasiu. Cea dintaiu au fostu serbarea memorabilei si nationalei dile din 15 maiu, la care au luatu parte intréga inteligintia romana din Fagarasiu, si cu care ocasiunea tinerulu de buna sperantia concipientu de advocatu Laur. Negrea in cuvente calduróse aretà insemnatatea dilei si indemnà a perseverá la ideile ce au insufletitu pe romani in acea di epocale, dupa care urmà o mésa comuna si jocu. — A dou'a serbare a fostu maialulu reservistiloru 1200 la numeru, datu in 2 Iuniu din partea corpului domniloru oficieri c. r. din Fagarasiu. Domnulu c. r. colonelu Fr. de Majer a datu si acumu populatiunei locale ocasiune a'si manifesta càtra domni'a-sa simpathiile, de care se bucura in asia mesura mare.

Mai alesu populatiunea romana se simte indemnata a'i aduce multiumirile sale, cà-ci nu fóra temeiu i se parea, cà acea di in multe pàrti representa o serbare nationale romanésca. In acea di demânéti'a regimentulu fu comandatu a executa unele evolutiuni, dupa care se concentrà la loculu destinatu pentru festivitate sub arini inalti, fia-care batalionu la locu anumitu. Carnea dela 80 de mei si 600 litre de vinu se imparti la fetiori. La midiulocu intre batalióne spatiulu era reservatu pentru numerosii óspeti civili de ambele sexe invitati la acea petrecere militara si totuodata populara. Dupace se ospetara, 20 de sergenti romani alesi, inbracati in costumu nationale jucara „Calusieriulu“ si „Batut'a“ cu atàta precisiune si tactu, in càtu fermecà pre intregu publiculu spectatoriu. S'au produsu si sergentii unguri si germani in dantiurile loru nationali. Dupa aceea romanii conformu programei cantara sub flamur'a imperiala, de care atarná si colorile nationali romane: „Bravi ostasi ai Romaniei“, „Pe o stanca négra“ si „Audi buciumulu cà suna“, — la care publiculu 'i intempinà cu entusiastice aclamatiuni de bravo — se traiésca.

Acesti bravi romani ne-au facutu onóre; in acea di ne simtiamu mandri de ei si diceamu in ânim'a nostra: Dómne, unde am fi noi, déca paginele istoriei nationale, nu aru fi pline de atàtea suferintie si déca celu pucinu in presentu nu amu fi legati cu atàtea catusie de feru, pentru a nu potea progressá cum amu voi!

Acésta serbare se terminà cu o petrecere de jocu a publicului alesu, care durà pàna dupa órele 12 nóptea.

Sibiiu, 7 Iuniu. Cunoscutulu barbatu de statu si deputatu Paulu Moritz venindu dela Brasiovu, unde mersese dilele trecute, petrece astadi in Sibiiu.

— Necrologu. Oradea. Andreiu Popp, archimandritu si vicariu-presiedente la consistoriulu gr. res. a repausatu in Domnulu eri in 26 Maiu (7 Iuniu) dupa unu morbu indelungatu de peptu. Informatiuni biografice despre repausatulu se voru comunica cu alta ocasiune.

Agitatiuni electorali si moral'a in politica.

In unulu din Nrii precedenti amu premisu, cà nou'a opositiune contra ministeriului si a sistemei actuale s'a organisatu si agitatiunile electorali s'au inceputu cu atàtu mai virtosu, cà cu inchiderea acestei sesiuni se va inchiaié si periodulu de trei ani alu dietei, éra dupa aceea la vreo 6 septemani, adeca camu in Augustu-Septembre se voru incepe nouele alegeri, care promitu a fi si asta-data passionate si furtunóse. Opositiunea centrale din B.-Pesta si comitatu isi tienù antai'a sa adunare electorale numerósa in 4 Iuniu. „P. Napló“ din 5 o descrie pe largu. In numele opositiunei luà cuventulu Iuliu Gullner, unulu din deputatii mai renumiti. Acesta dupace premise, cà ministeriulu a si inceputu se lucre din resputeri prin organele sale administrative pentru inmultirea partidei sale si remanerea la putere, observa cà toti alegatorii si tóte partidele au acelasiu dreptu de agitatiune in caus'a alegeriloru. De ací inainte Gullner face ministeriului si maioritatiei sale parlamentarie cele mai grele imputari, numindu politic'a lui interna cu totulu despotica, éra pe cea esterna si pe cea dualistica tocma pe atàta de servile. Pentru ambele calificatiuni aduce mai multe esemple.

Din tóte inculparile aruncate in faci'a gubernului si a maioritatiei este mai grea aceea, unde Gullner afirma, cà in Ungari'a moralitatea este esilata din politica si cà esiste propaganda formale, care sustiene, cà in politica, prin urmare si in alegeri nu e nici-unu pecatu si nici-o rusîne, déca ómenii (candidatii alesi) nu'si tienu parol'a data, ci mintu. Dóra nici-odata moral'a politica si tienerea parolei nu s'a degradatu a fi unu articlu asia eftinu de vendiare, precumu ajunseramu cá se o vedemu in timpii din urma.*) Din acea causa se clatina si credinti'a poporulu in sistem'a parlamentaria.

Adeverulu acestoru cuvente ale lui Gullner se póte ilustra cu esemple nenumerate, inse nu numai din acestu periodu ce espira, ci si din celelalte doue anteriori. Auditi voi alegatori romani, cari ati avutu neaudit'a usioratate de minte, carii ati fostu sedusi cá nisce copilandrii se mergeti la urna, se dati voturile vóstre pe parol'a unoru ómeni, pe carii nu 'i cunoscuserati nici din nume, si apoi ati remasu de risulu si de batjocur'a lumei pacaliti pe tóta viéti'a. Veti mai intra orbesce in curse cá acelea?! — Speramu cà nu, càci atunci veti patí mai reu.

A vorbitu si v. comitele Földvári, care érasi dise càteva cuvente demne de insemnatu. Esenti'a loru este: Cá cetatiénu liberu am dreptu se me declaru pentru ori-ce partida, si astadi convinsu de politic'a rea a ministeriului, declaru cà sunt si voiu vota contra lui. Dara cá functionariu alesu me voiu abtienea dela agitatiuni electorali; voiu cere totu acésta tienuta dela ceilalti functionari ai comitatului. Liberi sunt ei se'si aiba opiniunile loru politice individuali care cumu ii convine; dara se nu agitedie, nici se cutedie a esercita pressiune asupra altoru alegatori in favorea vreunei partide. Fórte buna invetiatura acésta; numai déca aru asculta de ea toti functionarii, cá se dea pace la ceilalti alegatori.

De altumentrea noi vomu mai reveni la cestiunea electorale, cà-ci ar fi nu numai tristu, ci si fórte rusînatoriu, cá numai alegatorii de nationalitate romana se órbece prin intunecime pàna in órele din urma, si apoi se ajunga sfasiiati cá nesce oi fóra pastori.

Despre congresu.

In fine lumea are la mana unu documentu autenticu, cà congresulu poteriloru europene se va aduna pe 13 Iuniu la Berolinu. Literele convocatorie s'au tramisu pe la cabinete. Adres'a venita cabinetului din Vien'a prin marele ambasadoru alu Germaniei comite Stolberg suna:

„Subscrisulu insarcinatu de gubernulu seu, are onórea a Ve comunica Escelentiei Vóstre (com. Andrássy) urmatoriele: In nexu cu initiativ'a luata de càtra cabinetulu austro-ungurescu, gubernulu imperiale germanu are onórea a propune poteriloru semnatarie dela 1856 si 1871, cá se binevoiésca a se aduna la unu congresu in Berolinu, cu scopu cá se ia acolo in discusiune stipulatiunile pacei preliminarie inchiaiete la St. Stefano intre Russi'a si Turci'a. Adresandu gubernulu Maiestatiei Sale acésta invitatiune càtra gubernulu ces. si reg. austro-ungurescu, presupune, cà acesta acceptandu invitatiunea se si invoiesce, cá se se dea in discusiune libera coprinsulu intregu alu tractatului de St. Stefano si cà este gat'a de a participa la den'sa. In casu candu aru accepta tóte poterile invitate, gubernulu Maiestatiei Sale propune, cá dio'a deschiderei congresului se se defiga pe 13 Iuniu. Subscrisulu aduce acestea la cunoscinti'a Escelentiei Vóstre si are totuodata onóre a Ve roga, cá se binevoiésca a'i comunica càtu mai curendu respunsulu Maiestatiei Sale imperiale si regesci. Vien'a 3 Iuniu 1878. Stolberg.

Asia dara dupa sbuciumaturi si crise, uneori mai rele decàtu bataliile sangeróse, congresulu fu conchiamatu abia cu mare greutate; dara invitatiunile au mersu, precumu se vede din literele convocatórie numai càtra poterile cele mari, care subsemnasera in 30 Mart. 1856 pacea dela Parisu si in 1871 concessiunile facute Russiei pe marea négra, éra de celelalte poteri mai mici inse beligerante, precumu Romani'a, Serbi'a, Greci'a, Muntenegru nu e vorba si cu atàtu mai pucinu de celelalte staturi suverane, care n'au participatu la campaniile anului trecutu si presente. Despre Greci'a cá regatu suveranu se dicea, cà va fi invitata inadinsu prin congresu; éra despre celelalte trei beligerante, cà voru fi admisse ad hoc, in dilele in care voru vení in discusiune cestiunile teritoriali si politice, de care se interesédia ele. Noi nu credemu cá gubernele si capii aceloru staturi se fia indestulate cu procedura cumu ar fi acésta.

Germani'a.

Berolinu. Informatiuni ulterióre despre atentatu. Asassinulu se numesce Carolu E. N. Nobiling (nu Mobiling, cumu se scrisese la inceputu); e nascutu din Klodna in Posnani'a, in 10 Aprile 1848 germanu de nationalitate si evangelicu de confesiune, éra nu catholicu precumu se spunea la inceputu. Elu voindu a se sinucide, sa inpuscatu spre capu, in càtu au atinsu si crerii; totusi in órele de antaiu nu'si perduse de totu consciinti'a si la rogatiunile mume-sei apucà se descopere celu pucinu atàta, cà elu a fostu membru alu unei societati secrete si cà in urmarea tragerei la sorti a comisu atentatulu. Dr. Nobiling intrebatu de femeile din casa dupa atentatulu lui Hoedel, cà ce blastematii sunt acestea, a voí se omori pe unu betranu de 82 de ani, candu este altu rege in locu, elu a respunsu: Au se péra vreo diece insi din famili'a domnitória si atunci republic'a este gat'a!

Imperatulu sufere de mari dureri. In man'a drépta 'iau intratu 7 alice, in cea stanga 20, in gùtu 6, in capu si facia 5. Numai vreo trei nu sunt scóse, cà nu se potu. E mare téma cà ilu va costa viéti'a. Principele de coróna luà asupra'si regenti'a in modu provisoriu.

Romani'a.

Bucuresci, 5 Iuniu n. Din multele sciri mai de a dou'a mana scótemu astadata numai urmatoriele:

Aséra in 4 Iuniu, pe la 7 óre 25 m., au sositu pe campi'a Cotroceniloru 4000 soldati Russi, cari veniau din spre Ciorogârl'a si dupa ce s'au odihnitu, pe la 8 óre 30 m. au plecatu spre Banés'a. Ei avea si 8 tunuri, 2 paturi de tunuri, 59 chesóne cu munitiuni 35 carutie bagage.

La or'a 2 au sositu 3 vagóne cu infanteria si la 5 au plecatu spre Giurgiu.

Orientului i se scrie din Bolgrad, cu data de 1 Iuniu st. n.

Trenurile militare se succedu, ca si convoiurile de munitiuni. Alalta-ieri au trecutu prin gar'a nóstra 1800 ómemi, cari se ducu la Dunare si 24 tunuri de diferite calibre. Armat'a incepe totusi a crede in resta-

---

*) A propaganda nem követeli a választoknak adott szo és igéret tiszteletben tartását . . . Soha még talán Magyarországon a politikai morál és szótartás oly olcso áruczikekké nem süllyesztettek alá, mint ezt az utobbi időben meg érnünk kelle . . .

bilirea pacii. Se dice ca trupele noue tramise astadi la armata voru intra in corpulu de ocupare a Bulgariei in loculu trupeloru ce-au facutu campani'a. Afara de cadre si unu micu numeru de soldati vechi, corpulu de ocupare va fi compusu de recruti. Ofitierii spunu ca imperatulu a luatu acésta mesura din propri'a sea initiativa, atatu pentru a usiura pe ómenii cari au luatu parte la lupta in contra Turciloru, càtu si pentru a obicinui cu campani'a pe soldatii cei tineri.

Citimu in Curierulu de Galati:

„Cu ocasiunea recrutatiei din acestu districtu s'au observatu o imprejurare surprindietóre. Prin tóte satele pe unde comisiunea de recrutare a trecutu, nu s'a vediutu unu singuru teneru care se céra scutire, sau se se aréte ne-aptu de a purta arm'a; cu totii veseli si voiosi, veniau a se supune revisiunei si dupa ce comisiunea declara pe unulu de bunu, elu se ducea in grup'a celorulalti revidiuiti si se parea a se considera mandru de onórea ce 'i s'a facutu de a se gasi bunu pentru a se numi osténu romanu.

Miscarea portului Galati. — Citimu in Vocea Covurluiilui: In dilele de 20 si 21 Maiu s'a esportatu: 45000 kgr. grau pentru Marsilia, 1661500 kgr. porumbu pentru Engliter'a si Marsilia; 992000 kgr. secara pentru Englitera, 980240 kgr. ordiu pentru Englitera si Marsilia; 132400 kgr. rapitia pentru Marsilia, 4500 kgr. sementia de canepa pentru Marsilia, 30000 kgr. taritie pentru Marsilia.

Porumbulu (60½ libre) s'a vendutu la magazia cu 33 l.

Scire din urma dela Bucuresci, 6 Iuniu n. Romani'a este decisa a'si apara posessiunea Basarabiei cu armele chiaru si in casu, candu Congresulu europénu aru voí se o céda Rusiei. Este acésta cestiunea unui principiu de viétia, si totuodata de onóre. Carolu I si tóta natiunea tienu la parol'a data: Ne veti putea sfarma, dara niciodata umili. Scurtu, Romani'a nu cede.

Bucuresci. (Legea comunala in parlamentulu romanescu.)

(Urmare.)

D. Presiedinte alu consiliului. Dloru, eu unulu, candu mi s'a anuntiatu ca onor. D. Maiorescu a luatu cuventulu in cestiunea comunale, amu lasatu ori-ce afacere si amu alergatu aci, fiindu-ca eramu incredintiatu ca dlui, cu luminile cu care s'a indiestratu si cu talentulu de oratoru cu care a avutu norocirea se fia indiestratu de natura, avé se ne aduca mare lumina, pentru ca in totu-dea-una judecu pe toti dupa mine; eu, noi toti, in totu timpulu candu am fostu in minoritate in Camerele trecute (si mai in totu-deauna amu fostu in minoritate), noi luamu parte la lucrarile Camereloru ca membrii activi si ne faceamu datori'a in faci'a adversariloru nostri, sperandu ca adversarii nostrii politici nu voru puté fi si adversari ai aceloru adeveruri care sunt universale si care nu potu fi numai in interesulu unui omu séu unui partitu. Si in adeveru, dloru, in multe renduri, chiaru in timpulu conventiunii, candu legea era fórte restrinsa, amu vediutu ca multe din ideile nóstre au fostu primite de Camera, pentru ca acele idei nu veniau din puntulu de vedere de partitu, ci veniau din puntulu de vedere alu adeverâtului interesu generalu. Ei bine, me asteptamu ca si adversarii nostri de astadi se se puie pe acelasi terêmu si se ne aduca luminile loru. Amu fostu surprinsu inse candu amu vediutu pe onor. d. Maiorescu ca se infacisiéza, nu ca membru alu acestei Camere, careia aru voi se'i aduca luminele dséle spre a o convinge in favórea ideieloru ce sustîne dsea, ci vine in numele unui partitu se faca o profesiune de credintia, fara se aduca cea mai mica lumina asupra cestiunei, si margininduse a arunca vreo càte-va cuvinte de critica asupra legii, critice cu totulu, se'mi permita espresiunea, nepotrivite, fiinduca nu voia se aduca lumina printr'insele, ci numai increderea in adeptii dséle din afara. In adeveru, ce a spusu d. Maiorescu? Dsea ne intréba ce facemu prin acésta lege? Instructiunea publica, dice dsea, o lasati cumu a fostu; servitiulu sanitariu asemenea, cultele asemenea.

Apoi onor. d. Maiorescu, atunci, candu se constituie o persóna morale, juridica, antaiu trebuie se ne ocupamu de fiinti'a ei, si pe urma de celelalte ramure ale desvoltarii séle. Intielegu candu amu fi gasitu comun'a constituita, indiestrata cu tóte bunurile iei; atunci putéti se vorbiti asia. Dvóstra diceti: ati luatu averea bisericiloru, séu cu alte cuvinte ati despoiatu biseric'a romana si nu dati nimica preotiloru. Mai antaiu in discusiune este legea comunale, éra nu cestiunea monastiriloru; si apoi, onorabile d. Maiorescu, unu omu eruditu ca dtea, unu profesoru, unu bunu romanu, dupa cumu trebuie se fii, fiindu ca astu-felu era parintele dtéle, nu scii dtea ca monastirile nu indiestrau cu nimicu bisericele si pe preoti?

O voce. I jefuiau.

D. Presiedinte alu consiliului. De la metropolitu pàna la celu din urma egumenu, jefuia pe preoti, éra nu le venia in ajutoru.

D. V. Maniu. Sugrumá statulu romanu cu banii romanesci.

D. Presiedinte alu consiliului. Eu consideru comun'a, astu-felu cumu a definitu-o onor. d. Ionescu prin o espresiune fórte caracteristica, ca o celula care are in sine o organisatiune a sea propria, o vitalitate propria, si voiescu ca totu ce se afla in comuna se fia supt directiunea si controlulu iei. Déra óre tóte cestiunile care potu intra in atributiunile si priveghierea comunei se reguléza prin legea comunale? Ore ceea ce se raporta la scóle nu trebuie se faca obiectulu legii de instructiune pnblica, éra nu alu legii comunale? Ei bine, in privinti'a scólei, sunt si eu de opiniune a dlui Maiorescu, si, candu va veni in discutiune legea instructiunii publice, voiu fi alaturi cu dsea si, déca voiu fi eu in minoritate, si dsea in maioritate, nu voiu face cumu a facutu dsea astadi, ci voiu sustinea proiectulu ce va presentá dsea, ca fia-care comuna se aiba deplinu controlu si directiune si asupra instructiunii publice; cà-ci astu-felu a fostu instructiunea publica antaia data candu s'au fundatu in tiér'a romanésca scóle, déra pe urma a degeneratu.

In ceea-ce privesce igien'a publica, dle Maiorescu, recunoscu justeti'a observatiunii dvóstre, déra nu ve recunoscu dreptulu ca se ve recriati in contra acestui proiectu de lege. Candu vomu face organisatiunea servitiului sanitaru, vomu crea mai multe midilóce pentru a imbunatatî acestu servitiu, care lasa multe de doritu in tiér'a nóstra, cà-ci si eu sunt de opiniunea dlui Maiorescu ca igien'a la noi este fórte negligata si ca marea massa a poporului nu se bucura de densa, fiindu concentrata numai in càte-va orasie; si, candu vomu face legea, vomu cauta ca densa se petrunda si in comunele rurale, cà-ci altu-felu se periclitéza poporatiunea rurale.

Atunci candu va veni acestu proiectu de lege, voiu fi alaturi cu d. Maiorescu se sustînu ca se creamu midilóce comuneloru rurale pentru igiena, si aci sunt de opiniunea dlui Ionescu, si a tuturoru ómeniloru de statu modernu, ca nu trebuie se se dea totu-deauna poporului in modu gratuitu ceea-ce 'i trebue, fiindu ca omulu se desvolta nu numai esercitandu drepturile sele, ci si datoriele séle, si astu-felu se contribuiésca spre imbunatatirea servitiului sanitaru.

Dloru, déca Rom'a are vreunu dreptu la recunoscinti'a societatii moderne, este ca comunele lasate de densa au scapatu libertatea si civilisatiunea Europei. Déca comunele romane nu remaneau ca se póta se nu fia sdrobita societatea européna de invasiunea barbara, nu sciu déca Europa mai esia din intunericulu in care era dusa! Ati vediutu ca misicarea a inceputu de la comunele italiane, francese, etc., si civilisatiunea de astadi, cumu a disu fórte bine onor. d. Ionescu, nu o avemu de càtu numai de aceea ca comunele au fostu bine organisate si independinte in tóta puterea cuventului.

(Va urma).

Reclame din publicu.*)

Resînari in Maiu 1878.

(Urmare.)

Directorulu a fostu mai inainte si este si acum conducatoriulu chorului scolaru, pentru care servitiu primesce pe langa salariulu de invetiatoriu, o remuneratiune anuala de 100 fl.

Fiindu alesu de directore, — pentru acestu oficiu trebuia densulu a primí inca o remuneratiune anuala de alta suta florini, si atunci densulu ar fi fostu re muneratu cu 200 fl. v. a. mai multu decàtu ceilal invetiatori.

Dupa alegerea densului cá directore s'a facutu propunere in comitetulu paroch. cá astea dóue functiuni de direct. si conducatoriu alu chorului scol. se se in partia intre doi invetiatori si asiá s'a provocatu alesul directore a optá in terminu de trei dile, pentru unul din cele dóue servitii.

Alesulu directore a optatu pentru directiune si poftitu pe Efori'a scolara, — cá pentru conducere chorului scol. se-isi védia de altu individu; a dis insa, mai departe in „dechiaratiunea“ sa, — cà la cas candu Efori'a scol. n'ar aflá pe individulu acela, care se póta conduce chorulu scol., atunci densulu se apr mite, — din respectu, cá acestu ramu de invetiament se nu patimésca in scól'a nóstra, — a conduce chorul scol. consciintiosu cá si pana acuma, insa cu acea con ditiune, cà remuneratiunea pentru directiune, pentr anulu curentu scolariu numai, scotiendu-o din allodiul comunalu, — o lasa in favorulu fondului scólei nóstre.

Noi credemu, ca directorulu a facutu prin fapt s'a acésta o jertfa si o fapta demna de lauda in favorul comunei Resînari, pentru care fapta a sa Efori'a sc lara ia si esprimatu multiamita protocolarminte.

Comun'a se afla fórte multiamita cu conducere scólei nóstre de catra noulu Directore, — si afirmare corespondintelui, ca acésta „degeneréza“, nu-i drépt nici adeverata, — si cá martori potemu chiamá p multi barbati de specialitate, cari cercetandu de curend scól'a nóstra, s'au dusu fórte multiamiti, si numai atun ar poté degenerá, déca s'ar mai tolerá pe viitoriu c invetiatoriu exaspirantulu de directore.

Acestu omu, venitu in Resînari tardiu in tómn trecuta, a datu dovedi, — ca este departe inca de 'si fi insusîtu o pracsa chiara de invetiatoriu; mai departe cá indatoratu prin concursu si avendu si datorinti morala cá theologu, de locu nu si-a implinitu datorinti sa facia de biserica.

In strana n'a vrutu se cante, precumu 'i erá da torinti'a, bá nici in biserica nu se areta fàra num fórte raru. — Chiaru in serbatorile „Pasciloru“, cand tóta crestinatatea merge cu pietate la biserica, densul mai bucurosu a dormitu acasa, — si déca numai i demineti'a 1-mei dile de Pasci s'a aretatu fórte tardi la biserica, acolo s'a portatu ca unu streinu de biseric' nóstra orientala si de ceremoniile ei, — de-óre-ce n' tînutu nici luminare a — mana, dupa cumu facu to crestinii.

Privitoriu la calomniile, cu care corespondentel nu se rusînéza a innegri pe presiedintele comitetulu paroch. respundemu, ca corespondintele innegrindu p presied. comitetului paroch. — a innegritu pe intreg comitetului paroch. care singuru si-a alesu pe presie dintele seu.

Comitetulu paroch. din Resînari consta astadi dintr barbatii cei mai distinsi si mai de frunte ai parochie

Partea cea mai mare din membrii acestuia sun si membrii ai primariei si representantii comunali, — ba unii sunt barbati de renume, cari prin capacitate si sciintiele loru intinse pe terenulu literariu, politic bisericescu si scolariu, — aru face onóre bisericei s natiunii nóstre in ori-ce corpu representativu-legislativu

(Va urmá).

*) Pentru corespondentiele si publicatiunile care esu sub acésta rubrica, redactiunea nu ia nici-o respundere asupr'a sa, ci tóte esu sub respunderea respectiviloru auctori, intocma ca si in alte foi periodice; éra tax'a pentru tiparirea loru este de càte 2 cr. de linia. Red. si Edit.

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vienna, 7 Iuniu.

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.63 c
Moneta de 20 franci	„	9.49 ,
Imperialu rusescu	„	9.49 ,
Moneta germana de 20 marce	„	12.42 ,
Sovereigns englesi	„	12.— ,
Lira turcésca	„	11.— ,
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	104.— ,

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

4 Iuniu n.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l.	98.— b
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	88.25 ,
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„	94.50 ,
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„	88.50 ,
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	76.— ,
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	89.— ,
Fondulu de pensiuni (per 300 l. a.) cu 10%	„	160.— ,
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	27.40 ,
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	72.60 ,
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	160.— ,
Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	45.— ,

The'a

antiarthritica si antirheumatica alui

WILHELM

curatîtóre de sange spre a se folosi in ori-care anotempu cá singurulu midilocu curatîtoriu de sange cu resultate sigure.

Cu concessiunea cancel. c. r. de curte datu prin decisiune Vien'a, 7. dec. 1868.	**Probata definitivu. Effecte exell. Resultatulu eminentu.**	Prin p. in. patenta a M. Sale c. r. assecurata contra falsificàrii. Vien'a, 28 martie 1871.

The'a acést'a curatia organismulu intregu, strabate pàrtile intregului corpu si folosindu-o cá beutura departéza dintr'insulu tóte materiile stricacióse, cate se voru fi adunatu, cum nu face nici o medicina; si effectulu siguru este durabilu.

Vindecarea perfecta a arthritei, reumatismului, ból'a englezésca, si a altoru bóle invechite incurabili, ale raneloru, cari puroiéza ne 'ncetatu, ale bóleloru genitali si bubeloru, ale sgrabuntieloru pe trupu si in fația, ale peteloru, bubeloru siphilitice.

The'a acést'a au produsu **resultate fórte favorabili** mai alesu in inflaturi de ficatu si de splina, cum si in greutàti hemoroidali, in doreri de nervi, de muschi de incheiaturi, de udu, polutiuni, impotentie, scurgeri la femei etc.

Suferintie cum sunt bólele scrofulóse, inflatur'a ghinduriloru se vindeca iute si perfectu, la aceia, cari beau The'a necurmatu, fiindu ca ea este unu midilocu domulu dissolvatoriu si promovatoriu de urina.

Resultate admirabili sigure.

Dlui Franciscu Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Wocheiner Feistritz (in Carniolia), 1 oct. 1872.

On. Dle! Mai am érasi trebuintia de vreo trei pachete din the'a dtale curatitóre de sange, pentru ca dupa-ce am cumperatu de la dta de 2 ori si am folositu acestu midilocu exellentu „the'a antiarthritica si antirheumatica a lui Wilhelm curatîtóre de sanga“ m'am conviusu de ajunsu de minunatulu ei effectu. Te rogu se'mi tramiti the'a curatîtóre de sange cu receperea plàtii prin posta.

Cu totu respectulu

Ioanu Jerala, capelanu.

Dlu Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Tuschkau langa Pilsen, 1 oct. 1872.

De asiu fi cunoscutu mai nainte poterea vindecatóre „a theei dtale antiarthritice, antirheumatice, curatîtóre de sange“ asiu fi scapatu de multu de o bóla vechia si asiu fi si mai bogatu cu o suma considerabila cheltuita fora scopu pentru restaurarea sanetàtii mele. Pau' acum am trasu acestu midîlocu nepretiuitu de la Praga din depoulu dtale, astadi me adresezu d'a dreptulu catra dta si Te rogu a'mi tramite cu intórcerea postei 12 pachete pe langa receptiunea plàtii. Cu totu respectulu

Josef Dilzl.

Dlui Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Gutenstein, 1 oct. 1872.

Se 'mi mai tramiti catu mai curendu 2 pachete „thea antiarthritica, antirheumatica, curatîtóre de sange a lui Wilhelm“ precum mi-ai mai tramisu prin posta. Eu vediu, ca fora the'a dtale nu mai pociu existe. Cu tóta stim'a

Florian Haselsteiner,
Nr. 43 in Klosterthal.

Preste puçinu va urmá continuarea epistoleloru de recunoscintia, fiindu preste potintia a le publicá dintr'odata pe tóte.

Se ve feriti de falsificari si insielatiuni.

On. publicu la cumperare se binevoiésca a reflecta exactu la marc'a si firm'a mea tiparite pe din afora pe pachetu, pentru cá se nu fia insielatu prin falsificàri.

Adeverata thea antiarthritica, antirheumatica curatîtóre a lui Wilhelm, se póte trage numai din prim'a fabricatiune internationala antiarthritica, antirheumatica curatîtóre de sange in Neunkirchen langa Vien'a, séu din depositele mele publicate prin diarie.

Unu pachetu, impartitu in 8 dose, preparat conformu instructiunei date de medicu dimpreun cu informatiunea despre folosire in diverse limb consta 1 fl., pentru timbru si pachetare separat 10 cr.

Pentru comoditatea o. p. adeverat'a thea anti arthritica, antirheumatica, curatîtóre de sange lui Wilhelm se mai afla in:

Sabiiu la **Frid. Thallmayer,** comerciante.
Abrud: F. Tones & Comp.
Bistritia: Fridricu Kelp, Tergovits & Zintz Dietrich & Fleischer.
Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu.
Orastia: Carol Reckert, apotecariu.
Alba-Julia: Iuliu Fröhlich, apotecariu.
Clusiu: Ad. Valentini, apotecariu.
Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu.
Lechinti'a: Friedr. Scheint, apotecariu.
Feldiór'a (langa Brasiovu): Friedr. Folberth apotecariu.
Ili'a, C. Hoffinger, apotecariu.
Osiorheiu: Max Bucher.
Sabesiu, I. C. Reinhard, apotecariu.
Bai'a mare: I. Horacsek, apotecariu.
Aiudu: August Binder, apotecariu.
Miercuria: Chr. Fr. Schimmert, apotecariu.
Romanu (Moldova): Josef Dannffy, apotecariu
Sedisiór'a: Iosef B. Teutsch, comerciante.
Reghinulu s.: S. & I. Leonhardt.
Huniadór'a: Fried. Acker, apotecariu.
Rosi'a: Ludw. Moldovan, apotecariu.
Ocn'a (l. Sabiiu): Joh. v. Cronberg, apotecariu.

(23) 7

Editoru si redactoru respons. **G. Baritiu** in Sibiiu.

Tipariulu lui **W. Krafft** in Sibiiu.